

Az együttműködés formái a látogatások, tapasztalatcserék, közös programok, bemutatók, fórumok, egymás rendezvényein való részvétel

Az együttműködés tartalma

- Pedagógusok kölcsönös látogatása az óvoda nagycsoportjába, ill. az első osztályba
- Az intézményi programok megismerését célzó fórumok, előadások szervezése
- Folyamatos tervszerű ismerkedés az intézmények munkájával és a gyermekekkel
- Az intézményi programokon való részvétel (szabadidős, szakmai előadás, szülő értekezletek)

2. Közvetett partnerek

2.1 Óvoda- Közművelődési Intézmények

Művelődési Házak és Könyvtárak kínálatából a nevelési feladatok sokoldalú színes megoldását segítő programokat választunk, melyek alkalmazkodnak a gyermekeink életkori sajátosságaihoz és életkorához. Az együttműködés formái rendhagyó foglalkozások (irodalmi zenei, vizuális foglalkozások), gyermek programok, színházi előadások, közös rendezvényeken való kölcsönös részvétel.

Az együttműködés tartalma a közös programokon való részvétel, gyermekműsoron való részvétel, rendhagyó foglalkozás a közművelődési intézményben és az óvodában, irodalmi, zenei, vizuális nevelés területén, pl. kiállítások, mese-vetítés

2.2. Óvoda- Civil Szervezetek

Több egyesület aktív szerepet vállal nyitott óvodai programok megvalósításában, szabadidős programok feltételeinek megteremtésében, multikulturális elemek gyakorlati megvalósításában, bekapcsolódnak a környezetvédelmi, szabadidős és sporttevékenységekbe.

2.3. Óvoda- Egészségügyi szervek, Gyermekjóléti Szolgálat, szakmai szakszolgálat

Együttműködés a Gyermekjóléti, családsegítő szolgálattal: Célunk, majd feladatunk családok szociokulturális háttérének megismerését követően a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés közvetítése, az étkezési kedvezmény lehetőségeinek közvetítése (a beíratást követően), valamint az adományokra szoruló jelzése a szervek felé.

Együttműködés a védőnővel, akivel közös feladatunk a gyermekek óvodai beíratásának támogatása, a korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás, valamint a gyermekorvosi-szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése.

Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal, ide tartozik a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, nevelési tanácsadás, gyógypedagógiai tanácsadás és a logopédiai ellátás. Kapcsolatot tartunk a Pedagógiai Szakszolgálattal, Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői- és Rehabilitációs bizottsággal. Az együttműködés kapcsán cél a beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek problémáinak korai feltárása.

A gyógypedagógiai tanácsadás kereteiben a fejlesztésben szak-pedagógiai segítség kérése, fejlesztési terv közös kidolgozása a feladat. Heti két alkalommal óvodánkban gyógypedagógia fejlesztés történik 4-4 órában.

A nevelési tanácsadás kereteiben a helyszíni csoportos vizsgálat kérése (családok utaztatásának elkerülése), értesítés kérése a vizsgálat időpontjáról (a vizsgálaton való részvétel segítése)

Logopédiai ellátás kereteiben heti két alkalommal 4-4 órában történik prevenció, rehabilitációs fejlesztés, ahol már 3 éves kortól megtörténik a logopédiai szűrés.

2.4. Óvoda- más óvodák

Kölcsönös tapasztalatcserékre, látogatásokra törekszünk más óvodákkal, hogy megismerjük nevelési programjukat, és a különböző nevelési módszerek megvalósításának módjait, jó gyakorlatait. Óvodánk a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn, ennek részletes formáját a mindenkori nevelési év munkaterve tartalmazza.

Internetes kommunikáció lehetséges formái:

- Virtuális szakmai oktatási térben szakmai kapcsolat kialakítása
- Szakmai tudásmegosztás internet adta különböző formáinak kihasználásával (pl e-mail, skype, facebook)
- Amennyiben pályázati forrás áll rendelkezésre és a fenntartóra többlet kötelezettséget nem ró, szakmai tanulmányút szervezése külföldi magyar óvodákba és külföldi óvodák fogadása.

VI. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK ÉS A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

1. Gyermekvédelem

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős látja el, közvetlen kapcsolatot tartva a gyermekvédelmi feladatokért felelős óvodavezetővel.

Az óvónők évente egy alkalommal értékelik a gyermekvédelmi munkát, melyről a óvodavezetőt és a megbízott gyermekvédelmi felelőst folyamatosan tájékoztatják.

Az általános elvárások közül - a tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő attitűd, szeretetteljesség, következtetés – kiemelten fontos. Az óvodapedagógus a pedagógiai asszisztens segítségével a nevelő-fejlesztő munkája során mindig figyelembe kell, hogy vegye a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből történő felzárkóztatásában.

1.1 A gyermekvédelem célja

A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység célja, hogy érvényesüljenek a gyermekeket megillető jogok, valamint a védelem is megtörténjen a testi, értelmi, érzelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól. További célja, hogy megvalósuljon hátránykompenzáció az esélyegyenlőség az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

1.2. A gyermekvédelem feladata

Valamennyi óvodapedagógus feladata a gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, illetve a gyermekvédelmi munka. Ide tartozik a gyermekvédelmi esetek kiszűrése, a szükséges nyilvántartások vezetése, kapcsolattartás, együttműködés a Pedagógiai Szakszolgálattal, valamint az egészségügyi szervekkel. További feladat a prevenció és korrekció a pedagógiai munkában, a szociális érzékenység felkeltése a gyermeki és szülői közösségben, ezen belül a társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.

1.3. A gyermekvédelem gyakorlata

A megelőzés szakaszában a feladat gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában, az egészségügyi szűrővizsgálat biztosítása, valamint az együttműködés gyermekvédelmi társszervekkel.

A feltárás szakaszában a feladatok a gyermekek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének megkülönböztetése – a gyermek és környezetének aktuális állapotának figyelembe vételével, valamint az adatváltozások nyomon követése. Sokrétű egészségügyi szűrővizsgálatok, illetve szükség esetén szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése (gyermekorvosi, védőnői tanácsadás).

A megszüntetés szakaszában feladat az esélyteremtést támogató lépések tétele, szolgáltatások folyamatos figyelemmel kísérése, a nevelésben és a gyermekek mérésében egyaránt. Az óvodában való tartózkodást segítő tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése. Az igazolatlan hiányzások minimalizálása, fontos a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése. További feladat az egyéni beszélgetések, a meggyőzés módszerének alkalmazása, valamint a szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal.

Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell.

A mulasztást igazoltnak kell tekinteni, ha a gyermek a szülő írásbeli kérelmére - a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra.

Ha a gyermek távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.

Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben, és egy nevelési évben igazolatlanul öt nevelési napnál többet mulaszt, az óvoda vezetője, a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti, óvodás gyermek esetén, a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot, Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával kapcsolatos, továbbá a gyermek érdekeit szolgáló feladatokat.

Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és az igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a tizenegy nevelési napot, az óvoda vezetője a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot.

Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a húsz nevelési napot, az óvoda vezetője haladéktalanul értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke az adott nevelési évben összesen *

a) * az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján óvodai nevelésben részt vevő gyermek esetén tizenegy nap

1.4. Fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek én-képe önértékelése, lelki egészsége nem mutat komoly sérülést.
- A gyermekek teherbíró, küzdőképességük fejlődik, alkalmassá válnak, hogy megfelelő harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel.
- A gyermekek képessé válnak a csoportban való alkalmazkodásra, kialakul a kompetencia érzése.
- A gyermekek képessé válnak veszélyhelyzetek elkerülésére, felismerésére.
- A gyermekek teljesítménye a valós képességeiket tükrözi.
- Csökkennek az indulási hátrányokból adódó különbségek.

2. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

Óvodánk a felzárkóztatást egyéni, differenciált fejlesztés eszközeivel biztosítja, ezzel segíti az esélyegyenlőség megvalósítását, a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálását, a szociális hátrányokból eredő fejlődésbeli elmaradás enyhítését, a beilleszkedési zavarok korrekcióját.

A fejlesztést az óvodapedagógusok a saját megfigyeléseik alapján, szükség esetén szakemberek vizsgálatának, javaslatainak alapján végzi. A hátrányok enyhítést segítő tevékenységek a prevenció és korrekció módszere.

A prevenció életkori sajátosságoknak megfelelő, mindennapokat átható fejlesztések alkalmazása, ami minden gyermekre kiterjed az óvodai élet alatt. Ennek a célja a problémák megelőzése.

A korrekció olyan pedagógiai tevékenység, amely a különféle elmaradások, funkciózavarok fejlesztésére, rendezésére szolgál. Ezt fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, logopédus, pszichológus vizsgálata előzi meg, akik pontosan meghatározzák a lemaradás mértékét, területét, és ehhez ajánl foglalkozási formákat, eszközöket, valamint megtervezi a fejlesztőfoglalkozásokat.

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha minden gyermek számára biztosítottá válik emberi méltósághoz való jog. Alapvető feladatunk, hogy minden gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely biztosítja személyiségük kibontakoztatásának lehetőségét.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell a gyermeki jogok gyakorlása révén, valamint figyelembe kell venni ezeket a tehetséges és a képességeihez képest rosszul teljesítő gyermek részére nyújtott segítség alkalmainál, valamint a csoportok kialakítása során is.

2.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

2.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek

Sajátos nevelési igényű gyermekek, akik a szakértői bizottság, nevelési tanácsadó által kiállított szakértői véleménnyel rendelkeznek. Óvodánkba előzetes vélemény alapján a beszéd fogyatékos gyermekeket integrálja.

Óvodánkban a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló, speciális fejlesztő tevékenységet a helyi nevelési rendszer szerves részeként működő, a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve figyelembe vételével szervezzük.

A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás elvei:

- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek
- A fejlesztés a megfelelő területen valósuljon meg
- Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembe vételével történjen
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlétkör kialakítása segítse
- A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve
- A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé váljanak
- A gyermek speciális szükségleteihez igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus segíti a gyermek fejlesztését

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység célja, hogy harmonikus, nyugodt óvodai környezetben biztosítsuk a gyermekek integrált nevelését, megteremtve az esélyegyenlőséget. Ezáltal javul a gyermekek életminősége, a társadalmi beilleszkedése, csökkennek a fogyatékból adódó hátrányok, valamint természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása. A fejlesztés céljait, minden esetben a gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára kell építeni.

Általános feladataink napi tevékenységekbe a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatását segítik elő. Feladataink közé tartozik az egyéni fogyatékból fakadó, hiányzó-vagy sérült funkció helyreállítása, új funkció kialakítása, valamint az ép funkciók bevonása, a hiányzókat pótlása érdekében, a különböző funkciók egyensúlyának kialakítása. Törekszünk az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztésére, valamint a speciális eszközök elfogadtatására, használatuk megtanítására.

Integrált nevelésből adódó pedagógiai feltételek biztosítása:

- Sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása
- Egyéni szükségletekhez igazodóan, speciális segédeszközök használatára, elfogadására, következetes használatára, megóvására nevelés
- Kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem-vagy kevésbé sérült funkciók differenciált működésének tudatos fejlesztése

- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők, tájékoztatása a sajátos nevelési szükségleteiről a gyermekek befogadásához
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal

A fejlesztő tevékenységet meghatározza a fogyatékoság, típusa, súlyossága, a speciális ellátás kezdetének ideje és az életkor.

A fejlesztő tevékenység legfontosabb területei:

- A kognitív funkciók, (vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés)
- Motoros képességek, (alapmozgások, mozgáskoordináció, egyensúly)
- Beszéd –és nyelvi képességek fejlesztése, (nonverbális, verbális kommunikáció, beszédindítás, beszédmegértés stb.)
- Játéktevékenység alakítása, játékhasználat elsajátítása
- Szociális kompetenciák kialakítása, a fogyatékoság függvényében, más-más hangsúlyt kap

2.1.1.1. Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok

Komplexitásra törekszünk a fejlesztésben, vagyis sokoldalú percepciófejlesztés, kinezteziás, auditív, vizuális, vizuo-motoros koordináció, beszéd motorikus mozgások fejlesztése is megvalósul a gyerekeknek. Aktív nyelvhasználat és kommunikáció fejlesztésére speciális terápiát alkalmazunk, úgy, mint diszlexia prevenció, grafomotoros fejlesztés, báb- és drámaterápia. A mozgás és beszédműveletek egymásra transzfer (átviteli) hatással vannak, ezeknek a tudatos használatára törekszünk.

Terület	Fejlesztési terápia	A megvalósulás formája	Fejlesztési kompetenciák
BESZÉD- ÉS KOMMUNIKÁCIÓ	Komplex logopédiai terápia Drámapedagógia Prevenciós program	Mikro csoportos, esetenként egyéni, páros	Gyógypedagógus- logopédus Nyelv és beszédfejlesztő Fejlesztőpedagógus Drámapedagógus Óvodapedagógus

A fejlesztés gyakorlata

A fejlesztőtevékenységek színtere a csoportszoba, ahol folyik az integráció, itt sérülés-specifikus feladat tervezése történik a napi tematika szerint, valamint a szokás szabályrendszerben megjelenő feladatokra is hangsúlyt fektetünk.

A csoporton kívüli fejlesztés a fejlesztőpedagógusok, gyógypedagógusok tervezett tevékenységén keresztül valósul meg.

A csoporton belüli hospitálás célja a gyermek sokoldalú megismerése, amely a gyógypedagógus irányításával, közreműködésével történik. A külső szakemberek bevonása mellett a gyakorlatban fontos szerepet tölt be a szülőkkel való együttműködés.

A fejlesztési tevékenység értékelése fejlettségmérő lapok áttekintésével (félévente), a megfigyelési napló bejegyzései alapján (évente) történik. A fejlesztő-, gyógypedagógus fejlesztési kompetenciába tartozó tesztekkel (évente) értékelnek, úgy, mint Sindelar teszt, Edtfeld teszt, Dislexya Prevenció teszt, Pieron féle figyelem teszt. Az állapotváltozásról kontrollvizsgálat történik a Pedagógiai Szakszolgálatnál.

Szükséges feltételek

Személyi feltétel: gyógypedagógus, logopédus

Tárgyi feltételek: a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez szükségesek speciális tárgyi eszközök biztosítása az eszköznorma előírás szerint történik. Alapvető tárgyi eszközök megtalálhatók program specifikus eszközök között, pl.: nagyméretű tükör, egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör, lateralitást (oldaliságot) jelölő karszalag, anyanyelvi táskák MINIMAT eszközök, képkártyák, mozgásfejlesztést segítő eszközök (labdák hengerek, Aires, Wesco eszközök), valamint a finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyagok.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képesekké válnak társaikkal való együttműködésre, közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe. (szociálisan alkalmassá válnak az iskolai életre)
- Képesekké válnak igényeik, szükségleteik közvetítésére, megértetésére.
- Képesekké válnak nyelvi jelek befogadására, feldolgozására, beszédbeli kommunikációra.
- Saját személyükkel kapcsolatos munkákat önállóan végeznek
- Kialakul a vizuális jelek felismerése
- Képesekké válnak a környezetükben állandó, adaptív viselkedésre és indulataik szabályozására
- Kompenzációs technikákat elsajátítanak
- Figyelem összpontosításra képesekké válnak
- A tehetséggondozás során alakul a gyermekek önkifejező-képessége, koordinációs képessége, térpercepciója erősödik, alkotásaikban érvényesül a kreativitás és az alkotás öröme

Sajátos nevelésű igényű gyermekek integrált ellátása:

1.1 A többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése:

- beszédfigyaterkos

A pedagógiai programban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek.

Az óvodai nevelésünk a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

1.2. Célunk, hogy:

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

1.3. A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,

b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A beszédfogvatékosságból fakadó, hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

1.5. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A gyermek
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - képességei, kialakult készségei,
 - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

1.7. A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvodaként:

- a) pedagógiai program kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- b) külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
 - a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
 - egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
 - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
 - együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.
- c) A gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:
- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
 - javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
 - segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
 - együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
 - segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,

- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodaként igénybe vehetjük: az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

2.1. Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszédfogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszédfogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyék lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszédfogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszédfogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az

eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

2.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottnan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Óvodapedagógus feladatai:

- Bizonyos funkciók tartós stagnálása esetén visszatérni a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, ahol még biztonságosan mozog, és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat el kell juttatni őt a következő szintre.
- A lemaradások természetes módon történő fejlesztése sok mozgással, játéktevékenységgel.
- Idő és lehetőség biztosítása a hiányosan elsajátított vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek fejlesztését fejlesztőpedagógus végzi.

A fejlesztő foglalkozások célja a képességek korai fejlesztése, az iskolára felkészítés, tanulási képességek megalapozása, javítása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség (BTMN) fogalma

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 4. § 3. pontjába foglalt törvényi definíció szerint

beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottnan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek,

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség típusainak közös sajátosságai és a BTMN gyerekeknek járó „különleges bánásmód” alapelvei

A kudarcok halmozódásának elkerülése

A BTMN gyermekek gyakran élnek át kudarchelyzetet az óvodában ebből következően sikeréhségük tompul, a siker öröme ritkává, szinte elérhetetlenné és illuzórikussá válik. Mivel a kudarcok általában nincsenek a gyermek akkor még nem nevesített hiányosságához, problémájához kapcsolva, ezért vagy túldimenzionáltan, vagy tudatlanul e jelenségekkel érintett gyermekek általános értelmi, érzelmi és szociális képességei hiányainak képzetét keltik az óvodai környezetben.

Egy ilyen „skatulya” kialakulása gyakran megbélyegző elítéléshez és a közösségben való elszigeteltséghez vezet; az intézményben elvárt teljesítményben pedig mindez negatív értékeléseket, eredménytelenséget, kudarcokat produkál.

A gyermekben mindezek hatásaként kialakulhat az intézményi teljesítményelvárások iránti közömbösség, a tanulmányi teljesítmények és az intézményi szocializáció iránti elutasítás, valamint az önértékelési zavarok, különböző jellegű beilleszkedési, viselkedési, kapcsolati problémák. E sajátosságok az életkor előrehaladásával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget is előidézhetnek. Ezek a jelenségek fokozottan figyelmeztetnek minket arra, milyen fontos a megelőzés, a prevenció pedagógiai lépéseit megtennünk az óvodában.

Az elkülönítés, izoláció tilalma, veszélye

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nem különíthetők el.

A gyógypedagógiai tudományos -, és fejlesztő pedagógiai gyakorlati szempontból a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségeknek általában „nem tesz jót” az izoláció; hiszen gyakorta éppen azokat a magatartási-, viselkedési-, tanulási mintákat vonják ki ezzel a tanuló életéből, amelyek felhasználásával könnyebben tudhat úrrá lenni a kialakult nehézségein.

Az eredmény, a siker

A BTMN gyereket nevelő intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és némi védettséget.

Sikerkritériumnak az tekinthető, ha a szakértői vélemény által megállapított beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megszűnik, vagy jelentősen csökken, gyengül, ritkább és kisebb súlyú konfliktusokat eredményez, mint korábban, s így viselhetővé, kezelhetővé válik a gyermek számára. Ha már nem eredményezi azokat a következményeket (jelentős társas kapcsolati probléma, tanulási és magatartás-szabályozási hiányosság, közösségi beilleszkedésének illetve személyiségfejlődésének nehezítettsége vagy sajátos tendenciái), amelyek előállása miatt a BTMN-minősítés korábban megszületett.

Az intézménnyel, vezetőkkel, pedagógussal szembeni elvárások

A sikerként megfogalmazott célt (a BTMN megszűnését vagy a továbbra is valamilyen szinten fennálló nehézség kritikus probléma jellegének megszűnését) a nevelési intézmény akkor tudja elérni, ha pedagógiai erőforrás-koncentrációt hajt végre:

1. Az óvoda vezetője támogatja pedagógusai részvételét a BTMN-hez kapcsolódó szakmai programokon, továbbképzéseken, konferenciákon, tapasztalatcserén, konzultációkon.
2. Az óvoda pedagógusainak felkészítése a BTMN gyermek nevelésének specialitásaira. Elsősorban a csoportvezető óvodapedagógus az érintett gyermeket közvetlenül nevelő kollégák tájékoztatása és szakmai útmutatással ellátása a fontos. Ebben a fejlesztő pedagógusnak kulcsszerepe van.
3. A különböző pedagógiai színtereken a „neki megfelelő neveléshez való jog” alapelvének következetes alkalmazása. A BTMN-nek minősített problémához adekvát nevelési módszertani eljárások tartoznak. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a "nehézség-specifikusság" alkalmazkodást jelent a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség típusához, a bekövetkezett elmaradás súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
4. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek neveléséhez magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és a probléma eredményes kezeléséhez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusok kellenek, akik – képesek a szülőkkel való együttműködésre, mert a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megszüntetése, a nehézség gyengítése korántsem az óvoda szakmai magánügye, hanem az óvoda és a család közös feladata.

Csak kevésbé tud hatékony lenni a szülők óvodai törekvéseit és hatásokat megerősítő szerepe nélkül.

- egyéni fejlesztési tervet készítenek az óvodai nevelés egy tárgykörei a fejlesztő pedagógus (esetleg gyógypedagógus) együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosítanak, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaznak;
- az óvodai foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépítik, a folyamatos értékelés, hatékonyság-vizsgálat alapján – szükség esetén – megváltoztatják eljárásaikat, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaznak;
- nyitott tanítási-tanulási folyamatban dolgoznak, amely lehetővé teszi a gyermek igényeitől függő pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális metodikák alkalmazását;
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keresnek; – alkalmazkodnak az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez, a gyermek problémájához; – együttműködnek különböző szakemberekkel, a fejlesztő pedagógus vagy a fejlesztő pedagógusi feladatokat ellátó gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépítik a pedagógiai

folyamatokba; olyan asszertív személyiségek (kellő határozottságú és öntudatú), akik kerülnek a minősítést, alacsony beavatkozási szintet használnak, inkább kérnek és nem követelnek, hitelesek; – a gordonai alapelveket (értő figyelem, csoporttagok közléseinek elfogadása) használják a beilleszkedést támogató hatékony vezetés céljából.

A nevelési intézmények a BTMN gyermekek fejlesztése, segítése során, a számukra biztosítandó „különleges bánásmód” során vegyék igénybe a pedagógiai szakszolgálati, a fejlesztő pedagógust, az óvodaszichológust indokolt esetben élő kapcsolatot alakítsanak ki a gyermekvédelem intézményeivel (elsődlegesen a gyermekjóléti szolgálattal).

A szülők, mint lehetséges erőforrások a BTMN gyerekeket az óvodában megillető különleges bánásmód optimális megvalósításának folyamataiban

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek családja az egyik legfontosabb erőforrás a gyerekek sikeres és boldog (óvodai) életének támogatásakor. A szülők éppen ezért egyenrangú szereplőként vesznek részt a gyerekeket támogató hálózat működtetésében és működésében.

Cél a kudarcok halmozódásának elkerülése, a gyerekek sikerélményeinek gyarapítása, önbizalmuk és ambícióik erősítése a köznevelésben töltött időszak alatt. Szülőként minél több információt hasznos gyűjteni a gyerekünket segítő szakemberektől, hogy minél jobban értsük azokat a kondíciókat, amikben a gyermek él.

A saját szülői tapasztalatokat fontos megosztani a támogató szakemberekkel (köztük is mindenek előtt a gyerekünkkel foglalkozó pedagógusokkal), hiszen olyasmiről tudhatnak meg a szülők a gyermekükről, ami a szakembereket segíti a közös munkában.

Hasznos tehát rendszeresen kommunikálni a gyermeket segítő szakemberekkel (elsősorban a gyermeket nevelő pedagógusokkal) a sikerekről, a kihívásokról, a gyermek fejlesztési tervének megvalósulásáról, a szülői észrevételekről, javaslatokról.

Mindez elősegítheti, hogy minél korábbi életszakasztól, minél megfelelőbb és személyre szabottabb támogatást kapjon a gyermek céljai megvalósításához az óvodában és otthon is.

Fontos tájékoztatni szülőket a gyermekünk sikeres boldogulását támogató jogszabályokról, ezen belül a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók köznevelési külön jogairól. Fontos, hogy tisztában legyenek a szülők azzal: mit írnak elő kötelező módon az intézmény és a pedagógus számára a jogszabályok és az intézményi belső jogi normák, illetve mit javasolnak, ajánlanak a különböző szakmai, pedagógiai források és segítő szakemberek.

A szülő akkor tud hatékony, eredményes együttműködést kialakítani a nevelési intézménnyel (elsősorban a gyermeket nevelő pedagógusokkal, ha őszinte kommunikációval az óvodapedagógus munkáját ténylegesen elősegítő információkat ad a gyerekről.

Óvodai sajátosságok a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel kapcsolatosan

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet a „kiemelt figyelmet igénylő gyerekekre” vonatkozóan tartalmaz néhány eltérő szabályt az általános (minden óvodás gyermekre irányadó) rendelkezések mellett.

A „kiemelt figyelmet igénylő gyermek” az Nkt. 4. § 13. pontjában meghatározott alanyi kör: magába foglalja a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket (SNI, BTMN, kiemelkedően tehetséges), valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket is.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése körében az óvodai nevelés feladataként határozza meg az Óvodai Nevelés Alapprogramja rendelet III. fejezet első bekezdése azt, hogy „megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat” lásson el. Ez a rendelkezés nyilvánvalóan vonatkoztatható a BTMN jelenségeit minél korábban felismerő, diagnosztizáló és a különleges bánásmódot biztosító óvodai tevékenységek kötelezettségére.

„Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés” című fejezet 5. pontjában mondja ki az Óvodai Nevelés Alapprogramja rendelet, hogy „A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.” Az „értékorientált közösségi nevelés tárgyköréhez” szorosan hozzátartoznak az egyes beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek jelenségei, ezért megállapítható, hogy az együttműködési kötelezettség megvalósulása a győgyapedagógussal, gyermekpszichológussal, fejlesztő pedagógussal alapvető fontosságú követelmény az óvodában! Már az óvodában mutatkozhatnak ugyanis jelek, melyek a későbbi kudarcokért lehetnek felelősek az iskolába lépést követően.

Egyes területeken fejlődésbeli elmaradások jelentkezhetnek, viszont ebben az időszakban a szenzomotoros képességek rohamos fejlődésre képesek, főleg, ha a környezet kellőképpen stimuláló. A pszichikus funkciók egyenetlensége leginkább a következő területek gyengeségében, elmaradásában mutatkozik meg: testséma, figyelem, emlékezet, anyanyelvi kommunikáció (nyelvi képességek), nagy- és finommozgások, téri tájékozódás, szám- és mennyiségfogalom, gondolkodási képesség, észlelés-érzékelés, a látás és a mozgás összerendezése, a kétoldali szervek működésének összhangja, kézdominancia, a szükséges sorrendiség felismerése, stb.

Ezen funkciók fejlettségének ismerete szükséges ahhoz, hogy ne maradjanak rejtve olyan részképesség-kiesések, melyek az iskoláskorban nehézséget okozhatnak. Ehhez már óvodáskorban diagnosztikai eljárások is rendelkezésre állnak. Vannak olyanok, melyeket pedagógus is elvégezhet, minden előképzettség nélkül, pl. DIFER, MSSST. Vannak, melyeket a pedagógus megszerzett tanfolyami végzettség után használhat, pl. SINDELAR tanulási zavart előrejelző szűrőteszt vagy a mozgásérettség vizsgálata.

Az óvodának és a szülőnek elemi érdeke ezen szűrések, vizsgálatok elvégzésében együttműködni, hiszen köztudott, minél korábbi a felismerés, annál biztosabb a fejlesztő vagy a gyógypedagógiai korrekció sikere.

Ez a körülmény a prevenció fontosságát hangsúlyozza a BTMN kialakulási folyamatában is. Minél korábbi a felismerés, annál korábbi lehet a megsegítés, és annál kisebb hátrány alakul ki, vagy marad, rögzül a későbbiek folyamán. A gyermeknek már az óvodában joga van arra, hogy esetleges nehézségeit felismerjék, sőt, azok kialakulását meg is előzzék. A törvény ezt azzal mondja ki, hogy a köznevelés kiemelt feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés, a BTMN gyermek speciális igényeinek figyelembevétele, az egyéni képességeihez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése

Mindez a társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését segíti elő. Fontos tehát hangsúlyozni, hogy a törvény a köznevelés kiemelt feladatának tekinti már a megelőzést, a fejlődés elősegítését is.

2.1.3. Kiemelten tehetséges gyerekek

A tehetséggondozás megvalósítása is személyre szabott egyéni fejlesztésén keresztül történik. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek közé sorolhatóak azok a gyermekek, akik kiemelten tehetségesek – átlag feletti általános és speciális képességek miatt magas fokú kreativitással rendelkeznek.

A tehetség korai jelei:

Vannak gyerekek, akiknél már igen fiatal korban feltűnik, hogy adottságai valamilyen területen az átlagosnál lényegesen jobbak, és ehhez sokszor a kíváncsiságnak és az akaratnak szokatlan erőssége társul. Éppen ezért óvodás korban érdemes beszélni a tehetség, azaz „a tehetség ígéret” felfedezéséről, a személyiség optimális fejlesztéséről. Fontos kérdés, hogy adottságaival később hogyan tud élni a gyerek, hiszen az adottság csak egy lehetőség, amely áldássá válhat a belső erők és a környezet hatásai által. Nem szabad ugyanis a tehetség kialakulásánál figyelmen kívül hagyni, hogy az adottságok csakis a pozitív, a gyerekek megfelelő környezeti hatások által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé.

Óvodapedagógus feladata a tehetség felismerése, gondozása. A speciális terület fejlesztése azáltal, hogy megfelelő tevékenységet, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosít. Kreativitás fejlesztése, valamint a szociális képességek, akarat tényezők fejlődésének támogatása is feladatunk.

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapiak során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.

Az óvodánkban a gazdagító tevékenység az alábbi területen zajlik: vizuális-, zenei-, mozgásos tevékenységekben.

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek

adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapiak során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.

2.1.4. Idegen ajkú, nem magyar állampolgárságú gyermekek integrációja és inkluzív nevelése óvodánkban

A nemzetközi vándorlások, a munkaerő áramlások hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.

Óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Feladatunk a külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

Kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében: Mivel család a szocializáció első színtere, így feladatunk, hogy erősítsük családi nevelést, valamint a szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk. Személyes kapcsolat alakítunk ki a szülőkkel, ezáltal szakszerűen segítjük a őket a gyermeknevelésben, és törekszünk egy szakmai támaszrendszer kialakításra, a hátrányok kompenzálására.

2.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Szociálisan hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelme alá vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak.

Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelme alá vett és a szülő nyilatkozott, hogy a legmagasabb iskolai végzettsége legfeljebb 8 általános.

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek oktatási és társadalmi integrációjának támogatása, minőségi neveléshez való hozzáférés és az integráció biztosítása, az esélyegyenlőség növelése, hátrányok csökkentése, egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés, az iskolába való átmenet segítése.

Az óvodapedagógus feladatai a hátránnyal küzdő gyermek számára speciális, személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató, esélyteremtő programok szervezése.

Az integrációs programunk tartalma kiterjed az óvodai nevelés mindazon területeire, amelyek jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében.

Elveink:

- A lehető legkorábbi beavatkozás elve
- A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében
- Szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal

2.2.1. A hátrányos helyzetű gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések területei

2.2.1.1. Szervezési feladatok

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása, valamint komplex állapotfelmérése, és teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása is feladatunk, ennek érdekében együttműködünk a Gyermejjóléti Szolgálattal és a Védőnővel. Az integrációt elősegítő csoportalakítást is fontosnak tartjuk, így törekszünk a gyermekek arányos elosztásának figyelemmel kísérése, a nyilatkozók számának függvényében.

Az igazolatlan hiányzások minimalizálása feladatunk, ezért a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése, a jelzőrendszer hatékony működtetése fontos feladatunk. A szülők bevonása, a napi kapcsolat kialakítása és az egyéni beszélgetés alkalmával a meggyőzés módszerének alkalmazás is feladataink közé tartozik.

A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása, nyitvatartási igény felmérése óvodakezdés előtt, valamint szülők munkaidejéhez igazított programszervezés is célunk.

2.2.1.2. A nevelőtestület együttműködése

Célunk a hospitálásra épülő együttműködés gyakorlatának kialakítása, ahol a feladatunk egymás munkájának minél teljesebb megismerése, egymástól való tanulás megvalósítása, együttműködés fejlesztése.

2.2.1.3. Pedagógiai munka kiemelt területei

Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés, ahol a célunk megismerni a gyermek aktuális fejlettségét, és ehhez feladatunk a gyermekek, szülők adatainak felvétele a felvételi naplóba, teljes körű anamnézislap kitöltése.

Kompetenciák fejlesztése, pl. a kommunikációs képességeket fejlesztő programok szervezése, ahol a cél a mesék, versek iránti érdeklődés kialakítása, ezáltal az önkifejezés megalapozása. Feladataink a kommunikációra ösztönzés; tudatos beszédértés, beszédmozgás, beszédmegértés fejlesztése; nyelvi elmaradások korrigálása, szociális kompetenciák fejlesztése.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés célja az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése, társas kapcsolatok alakítása, közösséghez való pozitív viszony erősítése. Ezekhez feladatul tűztük ki az óvodába érkező gyermekek beilleszkedésének segítségét, a fejlettséghez igazodó szokás-szabályrendszer kialakítását. Ezt segíti továbbá a hagyományrendszerünkbe beépülő, ismétlődő tevékenységek szervezése, valamint az anyás beszoktatás, ahol lehetőséget biztosítunk a szülők számára, hogy megismerkedhessenek az óvoda belső életével.

Egészséges életmódra nevelés is fontos terület, ahol a cél a gyermek testi- lelki szükségleteinek kielégítése során az egészséges életvitelhez szükséges készségek formálása. Feladatunk az egészséges életmódra nevelés, egészségmegőrzés szokásainak alakítása, gyermek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, balesetmentes környezet biztosítása és a szülők egészség tudatos nevelésének befolyásolása.

Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztésének területe kapcsán célunk a másság elfogadtatása, gyermek– gyermek, és gyermek-felnőtt viszonylatában, vagyis a szociális

érzékenység felkeltése a gyermekek és szülők közösségébe. Feladatunk a cél eléréséhez a gyermekek egyéni képességeinek megfelelő egyéni differenciálás, fejlesztés. Továbbá a családi nevelés kiegészítése, kompenzálása a gyermekek szociokulturális, mentális hátrányainak, esélykülönbségeinek csökkentése is feladatunk. A szociális ellátó rendszerrel való együttműködés is ide tartozik.

Korszerű óvodapedagógiai módszerek területén célunk a nevelőtestület módszertani felkészítése a korszerű oktatási módszerek alkalmazására a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésében, valamint a speciális szakmai képzettségnek a további megszerzése. Feladatunk a gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó eszközök segítségével, ingergazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése, valamint az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség elmozdítása érdekében.

2.2.1.4. Szülőkkel való kapcsolat, együttműködés

A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekei fejlődésükben elmaradnak kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönözése, a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások - szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve - sikeresen ellensúlyozhatóak. A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak kiemelt szerepük és felelősségük van.

Célunk, hogy együttműködő partneri kapcsolat épüljön ki a szülőkkel annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális kompenzációja sikeresen megvalósuljon. Feladatunk a személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel, a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása, rendszeres tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon. Partnerközpontú működésre törekszünk, szülői igények kiszolgálása fontos feladatunk. Egyéni beszélgetések alkalmával a gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása is feladatunk. Ehhez kapcsolódóan fontos feladatunk a szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. karácsony, farsang, Márton napi lámpás felvonulás.

2.3. Az óvodapedagógus feladatai

Célunk a gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladata. A gyermekeket megillető jogok érvényesítése, védelem a testi, értelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól. Céljaink közé tartozik továbbá, hogy ismertté váljanak azok a körülmények, melyek a családok helyzetét hátrányosan érintik, ill. veszélyeztetik. Feladatunk a gyermekvédelmi esetek kiszűrése, a szükséges nyilvántartások vezetése, prevenció és korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkában, valamint az integráció a pedagógiai gyakorlatban. Együttműködés a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Pedagógiai Szakszolgálattal, az egészségügyi szervekkel.

2.3.1. Óvoda- iskola átmenet támogatása

Célunk a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges, testi, szociális értelmi érettség kialakítása, az iskolai életmódra és életpálya-építésre való felkészítés. Ehhez kapcsolódóan a feladatunk az iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka megszervezése, az iskolaválasztás támogatása, az iskolával való kapcsolat fenntartása, valamint az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása.

2.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- a pedagógiai munka hatékonysága nő a hátránykompenzáció hatására
- egységes nevelési gyakorlat, szemlélet alakul
- a korai be-óvodáztatás nő, a lemorzsolódás csökken
- az óvoda-iskola átmenet nehézségei csökkennek, zökkenő mentesebbé válik az iskolai beilleszkedés
- az eltérő háttérből érkező gyermekek tanulási kultúrához való attitűdje, pozitívan változik

VII. FELHASZNÁLT IRODALOM

Óvodai nevelés országos alapprogramja	A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel	Szolnok 1997
Nagy Jenőné: Gyermektükör	2006
Mérei Ferenc - Binét Ágnes: Gyermeklélektan	Bp. Gondolat 1975
Dr. Kovács György- Dr. Bakosi Éva: Játék az óvodában	Debrecen 1995

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KÖTELEZŐ SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény	
Zilahy Józsefné: Mese, vers az óvodában	Eötvös József Kk. 2001
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában	Zeneműkiadó 1982
Forrai Katalin: Ének az óvodában	Editio Musica 1993

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

IKT AZ ÓVODÁBAN: KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK	MAGYAR PEDAGÓGIA 116. évf. 1. szám 91–117. (2016)
EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI FELADATOK AZ ÓVODÁBAN Bukovicsné Nagy Judit	http://old.tok.elte.hu/kutatokozpont/upload/publikacio/darvay/bukovicsne.pdf
Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok	Tankönyvkiadó 1982
Dr. Dankó Ervinné: Irodalmi nevelés az óvodában	Okker 2003
Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk	Okker2001
Antal Judit: Mentálhigiéné az óvodában	Barbori BT. 2008
Gabnai Katalin: Drámajátékok	Helikon 2005
N.Kollár Katalin - Szabó Éva: Pszichológia Pedagógusoknak	Osiris Kiadó 2004
Michael Cole - Sheila R. Cole Fejlődéslélektan	Osiris 2006
Atkinson - Hilgard: Pszichológia	Osiris 2006
Dr. Balázsne Szűcs Judit A gyermekközpontú vizuális nevelés	SZORT Bt. 2005
Montágh Imre: Tiszta beszéd	Holnap Kiadó Kft. 2006

Tóth Erika Katalin: Szó-beszéd Beszédjavító mondókák	Móra könyvkiadó 2011
Perlai Rezsőné: Matematikai játékok óvodáskorban	Okker 1999
Zsámboki Károlyné-Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel, fejvel, szívvvel	Okker 2008
Farmosi István: Mozgásfejlődés	Dialóg Campus 2002
Pappné Gazdag Zsuzsanna: Újabb utánpótlás gyakorlatok - Tartásjavító, izomerősítő és nyújtó, valamint mozgásügyességet fejlesztő gyakorlatok	Flaccus Kiadó 2005
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A babzsák	Flaccus Kiadó 2008
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A karika	Flaccus Kiadó 2007
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Sokmozgásos testnevelési játékok - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2001
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Kondicionális képességek fejlesztése és mérése - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2004
Székely Lajos: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata	Az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata, Budapest 2003
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt van az ős, elmúlt a nyár, kelepel a gólyamadár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus 2010
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Esik a hó, fúj a szél, varjú károg, itt a tél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus 2011
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske döngicsél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus 2010
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus 2011
Bihariné Dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr., Labanc Györgyi: Környezetkultúra az óvodában	Magyar Szakképzési Társaság, Budapest 2005
Természetismeret az óvodapedagógus szak hallgatóinak	ELTE Tanító. és Óvóképző Főiskolai Kar jegyzete Budapest 2006
Környezeti nevelés az erdőben	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2006
Komposztálás az iskolakertben	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2000
Franz Lohri és Astrid Schwyter: Találkozzunk az erdőben! Erdőpedagógia	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2004
Porkolábné Dr. Balogh Katalin, Dr. Balázsne Szűcs Judit, Szatzné Gregorits Anna: Komplex prevenció óvodai program – kudarc nélkül az iskolában	Trefort Kiadó Bp. 2004.

Dr. Szivák Judit:Minőség az óvodában	OKKER Kiadó 2001
Dr. Dorothy Eion Kreatív gyermek	Alexandra 2002

VIII. MELLÉKLET

1. Fogalomtár

Bábjáték: A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze a bábjáték. Játék közben feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai és szociális élményeit, miközben szabadon kibontakozhatnak. A gyermek bábozása jelentős a beszéd megindulásában, a beszédkedv, a beszédtechnika fejlődésében. A bábjáték forrása az óvodapedagógus játéka, óvodapedagógus - gyermek bábjátéka, a gyermekek bábjátéka, a gyermekek bábkészítése és a bábok felhasználása. A 2,5-4 éveseknél a beszoktatás időszakában ismertessük meg és szeretessük meg az ujjbábót, a fakanálbábót és a síkbábót. Az 5-6-7 évesek az óvónővel közösen, de önállóan is báboznak kesztyűbábbal: az egyszerű marionett bábbal, melyet a barkácsolás során készítenek.

Személyiségfejlesztő hatása: hat a társas kapcsolatok alakulására, az önmegvalósításra, alkalmazkodni tudásra, élmények, tapasztalatok felidézésére, a kommunikáció, kreativitás fejlődésére.

Beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejllettségű gyermek: szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, súlyos orrhangzóság stb.) miatt előtérően fejlődik. Az akadályozottság megmutatkozhat, beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós háritásában, megtagadásában, ill. általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

Differenciálás: A differenciálás az a folyamat, melyben a gyermekek egyéni szükségletéhez igazítjuk a tapasztalatszerzés, élményszerzés alkalmait. A kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, és módszereit.

A differenciálás gyakorlata:

- szociális differenciálás (munkaformák kiválasztása, képességek figyelembe vétele a csoportszervezésnél)
- módszertani (metodikai) differenciálás (cselekvéses, felfedező tanulás, megfelelő ingerek, keresztcsatornák működtetése, egyéni munkatempó,- teljesítőképeség figyelembe vétele)
- célra irányuló differenciálás. (prevenció, korrekció, tehetség gondozás, életkori szint, hajlamok és érdeklődés figyelembe vétele)
- eszköz szerinti differenciálás

Dramatizálás: A gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket, dramatizálás során, kötetlen módon játsszák el, amely mozgásos cselekvésen, esztétikai látványon és beszéden alapszik. A dramatizálás személyiségfejlesztő hatása: a felelevenített élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, szervezőképességük, kommunikációjuk, alkalmazkodóképességük, önértékelésük, önismeretük.

Elhanyagolás: Ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, olyan magatartást tanúsít, amely veszélyt jelent egészségi állapotára

Érzelmi bántalmazás: Azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Érzelmi elhanyagolás: Az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás.

Fizikai bántalmazás: Az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság, amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (pl. gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Fizikai elhanyagolás: Az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

Gyakorló játék: a 2,5 -4 éves korosztályra jellemző leginkább ez a játéktípus. Beszélünk mozgásos gyakorló játékról (mászás, bújás, forgás, ugrás...); manipulációs gyakorló játékról (építőelemek rakosgatása, tépés, homok kevergetése, kukoricamorzsolás, autók húzogatása, tologatása...), verbális gyakorló játékról (ölbéli játékok, halandzsza szöveg, göcöggetők, egy-egy szótag ismétlése, szófordulatok mondogatása)

Gyermekebántalmazás: Azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Játék: A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szüksége, melynek mindennap visszatérő módon és hosszantartóan ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségűvé tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játéktevékenység már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítő, kezdeményező lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, megfigyelőképessége, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata.

Az érzelmi akarati élet tulajdonságainak, a társas kapcsolatok alakulásának, a társas szükségletek kielégítésének legfontosabb formája a játék. A játék során fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, képzelete, gondolkodása, kreativitása. A játékba ágyazódik a mozgás, a testséma, a percepció fejlesztése és az én – megismerése.

Korosztályonként előforduló játékfajták:

- Gyakorló játék: mozgásos-, manipulációs-, verbális gyakorlójáték
- Konstruáló játék
- A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömeivel.
- Szimbolikus és szerepjáték
- Szabályjáték: mozgásos, értelemfejlesztő szabályjátékok

Kommunikáció: Egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. Kommunikáció és a metakommunikáció

elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést.

Konstruáló játék: A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömeivel.

Szabályjáték: Ennél a játékfajtánál a legfontosabb a gyermekek és a felnőttek által megfogalmazott szabályokhoz való igazodás igénye. Játék közben a gyermek érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker és kudarctűrést, felelősségtudata, feladat tudata fejlődik.

Mozgásos szabályjátékok: Szabadidőben, testnevelés foglalkozáson, mindennapi testnevelés keretében alkalmazzuk. Ide tartoznak a bújócskák, körjátékok, szembekötösdí, labdajátékok, futójátékok, sorversenyek, célba dobások, kosárlabda játékok, váltóversenyek, fogócskák, népi gyermekjátékok.

Értelemfejlesztő játékok: Amit a gyermekek egyénileg, vagy mikro-csoportban, óvónővel, vagy egyedül játszhatnak. Pl. Társasjátékok, dominók, kártyák, logikai játékok. Puzzle-játékok, Lego-k, memória játékok, Barkochba-játék, formakirakó, anyanyelvi és kommunikációs játékok.

Szimbolikus és szerepjáték: *Színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás.* A szimbolikus és szerepjátékban a gyermekek a részfunkciók gyakorlása által elsajátított, konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemeket jelenítik meg.

Ez a játékfajta tükrözi a gyermek egész személyiségét, eddigi tapasztalatait, ismereteit, elképzelései, érzelmeit. A gyermek a szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítja el, tanulja meg az erkölcsi értékek és társadalmi együttélés szabályait.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálását a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképeség erősítését (épületen belüli és az udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire.

Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, újraalkotva, kreatívan egy-egy átélt eseményt. Fejlődik képzelete, szervezőképessége, empátiája, alkalmazkodó képessége, és kommunikációs képessége.

Az alkotójátékokban a fejlesztési lehetőségek széles skálája jelen van, amelyek mindig attól függnek, hogy a gyermekek milyen témájú, tartalmú játékot játszanak. Kiemelten a verbális fejlesztésnek van szerepe, hiszen a gyermekek játék közben kommunikálnak, kijelentő, kérdő, felkiáltó, óhajto mondatokat fogalmaznak meg.

A játék igényéből indul ki a barkácsolás, amelyhez folyamatosan gyűjtjük az eszközöket, amelyeket elérhető helyen tárolunk. Fontos, hogy a barkácsolás a játékfajta természetes kiegészítőjeként jelenjen meg, ne legyen öncélú. Barkácsolás közben, nagyon sok technikát (vágás, tépés, ragasztás, szögelés, fonás, hajtogatás) munkaformát ismernek meg a gyermekek. Munka közben átlik az alkotás öröme, fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, alakul társas kapcsolatuk, gyakorolhatják a társas együttlét, viselkedés szabályait.

IX. A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐ-FEJLESZTŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

HÉTPETTYES ÓVODA

Eszközjegyzék

Ssz.	Eszköz, felszerelés megnevezése	Mennyiség
1	csoportszoba	8
2	gyermekágy/fektető tároló helyiség	8
3	tornaszoba, sportszertárral	1
4	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	1
5	játszóudvar	2
6	intézményvezetői iroda	1
	tagintézmény vezető iroda	1
7	intézményvezető-helyettesi iroda	0
8	nevelőtestületi és könyvtárszoba	2
9	általános szertár/raktár	2
10	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	1
11	orvosi szoba, elkülönítő szoba	1
12	gyermeköltöző	8
13	gyermekmosdó, WC helyiség	6
14	felnőtt öltöző	4
15	felnőtt mosdó	4
16	felnőtt WC helyiség	4
17	felnőtt zuhanyzó	2
18	mosó, vasaló helyiség	2
18	szárító helyiség	2
19	felnőtt étkező	2
20	melegítő konyha	2
21	tálaló-mosogató	2
	karbantartó műhely	2
22	ételhulladék tároló	2
23	óvodai fektető	195
24	gyermekszék	195
25	gyermekasztal	50
26	fényvédő függöny	44
27	szőnyeg	14

28	já téktartó szekrény vagy polc	28
29	könyvespolc	20
30	élősarok állvány	8
31	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	8
32	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	8
33	szeméttartó	16
34	tornapad	5
35	tornaszőnyeg	2
36	bordásfal	8
37	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	4
Logopédiai, egyéni fejlesztő szoba:		
38	tükör (az asztal szélességében)	2
39	Asztal	2
40	Szék	8
41	Szőnyeg	2
42	já téktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	2
Játszóudvar:		
43	kerti asztal	8
44	kerti pad	16
45	Babaház	8
46	udvari homokozó	4
47	Takaróháló	4
48	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	Megfelelő mennyiségben
Intézményvezetői iroda:		
49	íróasztal és szék	1;1
50	tárgyalóasztal, székekkel	1;1
51	Telefon	1
52	Fax	1
53	Könyvszekrény	1
54	Íratszekrény	2
55	Elektronikus adathordozó szekrény	1
56	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	2
57	számítógépasztal és szék	1; 1
Tagintézmény vezetői iroda		
	íróasztal, szék	1;1
	íratszekrény	1
	telefon	1
	számítógép asztal és szék	1;1

	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1
Nevelőtestületi szoba:		
58	fiókos asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	2
59	Szék	12
60	könyvtári dokumentum	500
61	Könyvszekrény	2
62	Fénymásoló	1
63	Tükör	1
Többcélú helyiség		
	tárgyaló asztal székekkel	1
Gyermeköltöző:		
64	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembe vételével
65	Öltözőpad	gyermeklétszám figyelembe vételével
Gyermekmosdó, WC helyiség:		
66	Törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembe vételével
67	Falitükör	mosdókagylónként 1
68	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembe vételével
TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK		
69	egyéni tisztálkodó szerek (fésű, fogkefe, fogmosópohár)	Gyermekenként 1
70	tisztálkodó felszerelések (ruhakefe, körömkefe, szappantartó)	mosdókagylónként 1
71	Fésűtartó	Csoportonként 1
72	Törülköző	felnőtt és gyermeklétszám szerint 3-3
73	Abrosz	asztalonként 3
74	Takaró	Gyermekenként 1
75	ágyneműhuzat, lepedő	0
A FELNÖTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK		
76	szennyes ruha tároló	2
77	mosott ruha tároló	2
78	Mosógép, Centrifuga	2

79		
80	Vasaló	2
81	Vasalóállvány	2
82	Szárítóállvány	3
83	Takarítóeszközök	4 szett
84	kerti munkaeszközök, szerszámok (ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna)	2
85	Hűtőgép	2
86	Porszívó	2
A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTEKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK		
Játékok, játékeszközök (mennyiség eszköz fajtánként)		
87	különböző játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	Megfelelő számban
88	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt	Megfelelő mennyiségben
89	kielégítő eszközök	
90	ének, zene, énekes játékok eszközei	Megfelelő mennyiségben
91	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	Megfelelő számban
92	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	Megfelelő mennyiségben
93	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	Szükség szerint
94	a természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	Megfelelő mennyiségben
95	munka jellegű tevékenységek eszközei	Szükség szerint
A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök:		
96	Televízió	2
97	magnetofon/CD, lejátszó/hangfalak	8
98	diavetítő vagy projektor	2
99	Vetítővászon	2
100	hangszer (pedagógusoknak)	8
101	hangszer (gyermekeknek)	62
102	projektor vagy írásvetítő	2
EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK		
103	étel-mintavétel (üvegtartály) készlet	szükség szerint
104	Elsősegélyláda	2
105	gyógyszertár (zárható)	2
106	amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt, munkaruha	Törvény szerint

107	tűzoltó készülék	4
Beszéd fogyatékosok		
	Tükör	1
	logopédiai alapkészlet	4

X. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A pedagógiai program érvényességi ideje:

A nevelőtestület 2020.augusztus 31. napján kelt határozata alapján

HATÁROZATLAN IDŐRE SZÓL.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

1. Az óvodába járó gyermekek szocio-kulturális környezete nagymértékben megváltozik.
2. A program bevalásának eredményvizsgálatai szükségessé teszik a program módosítását.
3. A mindenkori törvényi előírások megváltozása.

Előírás a programmódosítás kezdeményezésére:

- A nevelőtestület 50 % + 1 fő írásbeli előterjesztést tesz az óvoda vezetőségének
- A nevelőtestület határozatba foglalja a programban végrehajtott módosításokat.

XI. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

nevelőtestülete: 100 %-os arányban, a **2020. augusztus 31. napján** kelt nevelőtestületi határozata alapján, a

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

Pedagógiai Programját elfogadta.

Kelt: Székesfehérvár 2020 augusztus 31. napján

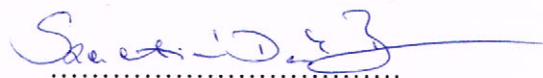

A

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

Pedagógiai Programját az intézmény vezetője jóváhagyta.

Kelt: Székesfehérvár 2020. augusztus 31. napján

óvodavezető aláírása

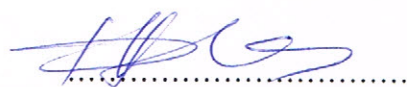

A

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

Pedagógiai Programjával a fenntartó, Dr. Hátsági- Horváth Miklós egyetért.

Kelt: Székesfehérvár 2020. augusztus 31. napján

fenntartó aláírása

Fenntartó neve Aranyeső Alapítvány az Egészséges Emberért
Címe: 8097 Nadap, Vörösmarty u. 18.
Adószáma 18490389-1-07

PH
ARANYESŐ ALAPÍTVÁNY E. E.
8097 Nadap, Vörösmarty u. 18.
Adószám 18490389-1-07

A

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

irattárában 312/Ó/2020 iktatási számú jegyzőkönyv található, mely igazolja, hogy a szülők megismerték és véleményezték a

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

Pedagógiai Programját.

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

1. számú melléklet

A pedagógiai program megvalósításához szükséges a nevelőmunkát segítő játékok és eszközök felsorolása

sorsz	Nevelési terület	Eszközfajták
1.	Különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	csoportszobai és udvari <ul style="list-style-type: none"> Óvodai babaszobai bútor Óvodai babakonyhai bútor Bababölcső Puha babák ruhatárral Babatextília Babaedények (készlet) Fagyümlcsők, zöldségek Seprű, lapát, felmosó Vasalóállvány, vasaló Kormánykerék Orvosi eszközök Fodrászeszközök Faállatok IKEA anyag zöldségek, gyümölcsök Műanyag állatkészlet Autók, buszok, repülő, hajók Építőköck, fa Építő készlet Lego készlet
2.	Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	csoportszobai és udvari <ul style="list-style-type: none"> Óvodai többfunkciós mászóka (scogym) Labdák (kicsi, nagy) Tornakarikák Tornakendők Tároló kosarak Rollerdeszka Rugós deszka Kavicslépegető, lépőkő, "hegycsúcsok" Egyensúlyozó korong Körkötél Bója Ugráló labda készlet Ugrókötél Nagy, vastag tornakötél - húzókötel IKEA alagút Bordásfal
3.	Ének, zene, énekes játékok eszközei	
	Hangszer (pedagógusoknak)	<ul style="list-style-type: none"> furulya

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

	Hangszer (gyermekeknek)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ metallofon ▪ gitár ▪ Gyermekhangszer készlet, benne: ▪ Dob ▪ Ujjcintányér ▪ Cintányér ▪ Hangvilla ▪ Csengők ▪ Harangok ▪ Triangulum ▪ Furulya ▪ Xilofon ▪ Kasztanyetta ▪ Egyéb ritmushangszerek
4.	Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kesztyűbáb készlet - 5 db-os ▪ Ujjbáb készlet - 5 db-os ▪ Vetítővászon ▪ Diavetítő ▪ Bábparaván ▪ Tábla ▪ Textil fejdíszek - készlet 5 db-os ▪ Jelmezek ▪ Anyanyelvi képkirakó ▪ Mesekönyvek ▪ Fejlesztőjáték ▪ Diafilmek
5.	Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ravensburger társasjátékok ▪ Kirakó játékok / puzzle ▪ Memória játékok ▪ Sakk ▪ Kártyajátékok ▪ Dominó ▪ Matematika 1-2-3 ▪ Logico, ▪ Minimatt ▪ Activity ▪ Homokozó-készlet 64 db-os ▪ Konstruktív játékok ▪ Mesekártya ▪ Mágneses betű- és számkészlet ▪ Gyöngyfűző készlet ▪ Papírtégla készlet ▪ Favonat készlet
6.	Ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ecsetek – készlet, marokecsetek ▪ További ecsetek - készlet

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vízfestékek ▪ Flakonos festékek (tempera) ▪ Ollók ▪ Agyag - kg ▪ Gyurma - szett ▪ Színes papírok - szett ▪ Fehér papír ▪ Színes ceruza - készlet ▪ Filc tollak ▪ Zsírkréta - 24-es készlet ▪ Waldorf ceruzák ▪ Festéktálak ▪ Fonalak ▪ Kreatív kellékek (zsenília, krepp papír, gyapjú, hullámpapír, origami papír, stb.) ▪ Termékek, egyéb anyagok ▪ Szövőkeretek ▪ Körmöcskék ▪ Kézimunka készlet ▪ Ceruzahegyező ▪ Ragasztó ▪ Ragasztó stíftok ▪ Festőkabátok ▪ Ragasztó pisztoly ▪ Ablakfesték - 5 darabos ▪ Arcfesték - 10 darabos ▪ Kréta
7.	A természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mikroszkóp ▪ Tükör kisméretű ▪ Nagytükör ▪ Zöldség párosító ▪ Gyümölcspárosító ▪ Évszak kirakó ▪ Földgömb ▪ Nagyító ▪ Parafa táblák
8	Munka jellegű tevékenységek eszközei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Virágcserep ▪ Gyermek szerszámok - kapa, gereblye ▪ Seprű ▪ Lapát
9.	SNI gyermekek fejlesztését szolgáló eszközök	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ez volnék én-tesztéma fejlesztő feladatgyűjtemény ▪ Szókimondóka -Testrészek- szem-száj mese ▪ Képanyag a megkésett, akadályozott beszéd és nyelvi fejlesztéshez ▪ Okoskocka anyanyelvi játék ▪ Hol hallod- módszertani anyag ▪ Ellentétek-párosító duo puzzle ▪ Társasjáték- r, l

Intézmény neve	Hétpettyes Óvoda
Címe:	8000 Székesfehérvár Taksony u. 27/a
OM azonosítója	029861

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Társasjáték- sziszegők ▪ Találd ki, Találd meg, Ismerd meg sorozat ▪ Mimik Memo - fejlesztő játék
--	--	---